

Sevgili Tayyip Bey,

Nihayet, sizin değerli mektubunuza uygun ve ayrıntılı cevap verme imkanını zar zor da olsa buldum.

Mektubunuzdaki en önemli konu: Sizin doktora çalışmanızın seçimindeki zorlukların ve güvensizliklerin giderilmesi sorunu. Buna şaşırmıyorum, olağan karşılıyorum: Bakış açınız ileride ne kadar genişlerse, o kadar ayrı ayrı işlemeye layık konu bulacaksınız ve gittikçe de daha çok engelle karşılaşacaksınız, çünkü; elinizdeki verilerin imkan verdiğiinden çok daha fazla bilgiye ihtiyaç olduğunu anlayacaksınız.

“Devlet Arşivi”nde çalışmanın çok zor olduğunu tahmin ediyorum. Thököly’nin rolü ile ilgili olarak; araştırılması Macar bakış açısından olumlu bir iş olurdu. Sadece Macar bakış açısını göz önünde bulundurursam bu konuya doğru sizi yönlendirmem gerekirdi. Ne var ki; Thököly Türk tarihinde sivrilen bir sima sayılmaz, bu itibarla onun üzerine bir araştırma öncelikli bir konu değil. Bence konuyu daimi olarak göz önünde tutmalısınız, beş-on yıl içinde buna dair veriler ortaya çıktıkça, bu konuyu ele alabileceksiniz, çünkü; rastlantı eseri elinize geçen on-yirmi yazı ile - hatta elli olsa bile- şimdi ele alırsanız, bu verilerle araştırmanızı ancak eksik olarak işleyebilirsiniz üstelik büyük bir olasılıkla birkaç yıl içinde de yazınız güncelliğini kaybeder.

Bu düşüncem sebepsiz değil, arşivin düzensizliğinden kaynaklanmaktadır. Arşivin hali hazırdaki durumunda kimi konulara ait yazıları bir araya getirmek mümkün değil, bu durumda kaynakları toplanmış durumdaki konular hakkında bilimsel hedefler seçilmeli. Demek ki, ilk iş olarak en uygunu, defter içinde kalmış yazılardan başlamak. Zaten; bu defterler başlı başına bir araştırma konusunun temeli olabilir ve defterlerde araştırılmayı bekleyen binlerce konu bulunmaktadır.

Konuya devamla; araştırma için hangi defterin, hangi bölümünün ve hangi bakış açısından incelenmesinin daha uygun olduğunu görmeden söylemek mümkün değil. Sorunun tamamını tek bir defterle çözümlmek mümkün olabileceği gibi bazı soruların çözümü için de bütün bir sürecin ele alınması gerekebilir. Mesela ben, “şurre” (parantez içinde Arapçasıyla da yazıyor): bu konuda bir tek yılın şurre defterini ele almakla yetinmeyecektim, aksine- zaten imkanı var- şurre gönderimi sisteminin tanıtılmasından sonra şurre meselesinin (para tutarı, dağıtım biçimi vs.) en azından yüz-iki yüz yıl boyunca tarihçesini de anlatırdım ve elbette çok

daha geniş bir çalışma olurdu. (Bu tespitler birçok başka defter tipi için de geçerlidir). Başka *defterler* eş zamanlı olarak birkaç bakış açısıyla ele alınabileceği gibi daha fazla araştırmacı tarafından da ortak bir çalışma yürütülebilir. Bu ortak çalışmaya ciddi insanların katılımı, işin ciddiyetini azaltmak yerine arttıracaktır. Çalışmanın doğru temellendirilmesi amacıyla elbette arşivde bulunan yazılara da ihtiyaç var, mümkün olduğu kadar bunları da toplamak lazım. *Rumeli Defterleri*'nin hangi gruba bağlı olduğunu, tekrar ediyorum, görmeden söyleyemem ve somut sorunla ilgili olarak tavsiye veremem. Buna hakkım yok, böyle bir hal dahilinde haddini aşmış biri olarak nitelendirilebilirim ve önünde sınava gireceğiniz hocalarınız size konu vermemden hoşlanmayabilirler. İşte bu sebeptendir ki, mektubunuz üzerine hayli kafa yordum ve nasıl cevap vereceğim hususunda zorlukla karar verdim. Hocalarınız olası konuları iyi tanıyorlardır ve size doğru tavsiyeler vereceklerdir.

Atanmanızı içtenlikle kutluyorum ve eminim ki buradaki iş imkanlarından faydalanarak başarılı bir çalışma yürüteceksiniz. Evliliğinizi de- bir cümlenizden anladığım kadarıyla evlendiniz- tebrik ediyor, mutluluklar diliyorum.

“Levéltári Közlemények” dergisinin 17. yılı ilkbaharda çıktı ve 18. yılı gelecek ilkbaharda çıkacak. 17.- ye ihtiyacınız varsa derhal, 18.- yi de çıktıktan sonra gönderebilirim. (Mektubunuz buna ilişkin satırları açık değil).

Şimdiye değin göndermemişsem, “1547 Buda ve Peşte Sivil Halkı” makalesinin ayrı baskısını yollayabilirim. Bu aynı zamanda size, böyle bir kuru listeden nelerin çıkabileceğine ve nasıl işlenebileceğine, örnek olabilir. Bu tür konularla geçen yıl çok uğraşmıştım (Budin ticareti, Vác vs.), fakat bu makaleler henüz yayınlanmamıştır. Şimdi Budin'in Osmanlı dönemi tarihi üzerine yazmakla meşgulüm. Olağanüstü ilginç. Bu çalışma yayınlandıktan sonra, Türkler de görecekler ki, *Devlet Arşivi*'nde kapalı kalmaları yazıktır. Vaktiyle Osmanlı hakimiyeti altında bulunan bir şehrin tarihçesi ilk defa yazılmış olacak ve ikinci bir baskısı ve yahut başka bir yazımı, elli hatta yüz yıl geçmeden yapılamayacak. Yani iyi de olsa kötü de olsa tek bir el kitabı olarak kalacak ve maalesef düzeltme ya da ekleme imkanı da olmayacak. Geçen sonbaharda Sofya'daydım, şansıma kimi ilginç şeyler buldum ve bol bol fotoğraflarını çekebildim. Konuşmamıza dayanarak geçen sonbaharda Sayın Rahmati'den kimi defterlerin fotoğraflarını istemiştim ancak bugüne değin mektubuma cevap alamadım. Sizin geçen seneki meseleniz konusunda da hiçbir şey yapamadım. İran'da bilimsel amaçla bulunan bir bey,

İran’a ait araştırma iznini döndükten sonra Peşte’de aldığını gülerek anlatmıştı. Demek ki; koşulların izin verdiği ölçüde çalışmalıyız ve koşullar olumlu olmadığı takdirde bile çalışmalıyız.

Tekrar iyi çalışmalar ve güzel sonuçlara varmanızı diler, size ve oradaki tüm tanıdıklara en içten selamlarımı gönderirim.

Budapeşte 19(?) Ekim 1940

Sadık taraftarınız

I., Mátray u. 7. I. 2.

Lajos Fekete